

НАУКОВИЙ ТЕЗАУРУС ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Актуальність пропонованої статті обумовлена інноваційною спрямованістю вітчизняної освіти. Про це свідчить низка прийнятих державою в останні роки нормативно-правових документів, які визначають мету, стратегічні напрями і пріоритетні завдання розвитку освіти, а саме: План заходів щодо розвитку вищої освіти на період до 2015 року (затверджений розпорядженням КМ України від 27.08.2010 р. № 1728); «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 роки» (схвалена Указом Президента України від 25.06.2013 року №344/2013); «Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти» (затверджена Наказом МОН України від 14.08.2013 № 1176).

У зазначених документах наголошується на забезпеченні інноваційного розвитку освітніх установ і навчальних закладів всіх рівнів; модернізації на всіх рівнях освіти змісту, форм, методів та технологій навчання відповідно до вимог інформаційного громадянського полікультурного суспільства; розвитку наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості навчання на інноваційній основі; формування методологічної культури освітніх кадрів; створення умов для навчання й саморозвитку особистості упродовж життя тощо.

Тому сьогодні, впроваджуючи нові знання і технології в освітню практику, педагоги та керівники навчальних закладів першочергово потребують наукового інноваційного тезаурусу освіти. Розуміння ними основних понять, які розкривають сутність тезаурусу інноваційної освіти, є актуальним завданням, для вирішення якого підготовлена дана стаття.

При формуванні наукового тезаурусу інноваційної освіти ми спираємося на праці С. О. Сисоевої та І. В. Соколової, які визначають тезаурус як систему понять, що призначені людині для їх засвоєння й актуалізації з метою успішної орієнтації у предметній площині наукових знань (Сисоева С. О., Соколова І. В., 2010, с.35).

Базовим поняттям наукового тезаурусу інноваційної освіти є поняття «інновація». Інновація (*in* – в, *novus* – новий) у перекладі з латинської мови означає оновлення, зміну, введення чогось нового, процес упровадження наукової ідеї в практику.

У методологічному плані інновація — це ідея (ідеї), пропозиції, наукові розробки, які можуть і стають основою створення нових стратегій розвитку, нових видів продукції, значно поліпшують споживчі характеристики (економічні, культурні, освітні, технічні тощо) існуючих явищ і процесів, товарів, створення нових об'єктів матеріального та ідеального буття. На думку В. Г. Кременя, все, що може удосконалити якість життя і процес розвитку людства є інновацією (Кремень В. Г., 2010, с.223).

Стосовно педагогічної діяльності й освіти, «інновація» має означати все, що пов'язане з процесами створення нового в системі освіти, його опанування на практиці й подальшого дослідження в теорії (Юсуфбекова Н. Р., 1991).

У педагогічній науці існують поняття «педагогічна інновація» і «освітня інновація».

Поняття «педагогічна інновація» трактується вітчизняними вченими по різному: як нові ідеї в педагогіці, зорієнтовані на нові зміни різних структурних систем і компонентів освіти (Педагогіка вищої школи: Словник – довідник, 2007); новизна, що істотно змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому удоскоалені чи нові: освітні, дидактичні, виховні системи; зміст освіти; освітні педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організацію навчання і виховання; технології управління навчальними закладами, системою (Даниленко Л. І., 2003, с.70); як процес створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувалися по-іншому (Савченко О. Я., 1997); як результат (продукт) процесу створення нового, що відповідно оновлює педагогічну теорію та практику, оптимізуючи (поліпшуючи) досягнення поставленої перед

суспільством освітньої мети (Буркова Л. В., 2000).

Російський дослідник В. Ф. Самохін, беручи до уваги, що метою інноваційної діяльності в системі професійної освіти є формування людини з розвиненим інноваційним мисленням і високим рівнем інноваційної культури, визначає педагогічну інновацію як комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу для формування у студентів інноваційного мислення та інноваційної культури (Самохін В. Ф., 2007).

Узагальнюючи різні підходи до тлумачення даного поняття, зазначимо, що «педагогічна інновація» визначається і як новизна (засіб), і як процес уведення цієї новизни (засобу) в практику, і як результат (продукт) процесу створення нового, завдяки чому відбуваються позитивні зміни й досягається поставлені освітні цілі.

На основі результатів аналізу наукової літератури з проблем педагогічної інновації під поняттям «педагогічна інновація» ми розуміємо процес і результат інноваційної діяльності вчителя, вихователя, викладача, який сприяє якісному вдосконаленню педагогічної системи. Також сама інновація є засобом оптимізації досягнення поставленої перед суспільством освітньої мети. Сенс такої інновації полягає в особистісному розвитку підростаючої людини з її індивідуальними здібностями та потребами.

Поняття «освітня інновація» трактується вітчизняними вченими як нововведення в галузі психолого-педагогічних, соціально-економічних та науково-виробничих досліджень, що спрямовані на якісне покращення освітнього процесу і виражаються в удосконалених чи нових: системах (дидактичних, виховних, управлінських); складових освітнього процесу (зміст, форми, методи, засоби, результати); технологіях (психолого-педагогічні, науково-виробничі, соціально-економічні) (Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект, 2001); процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід си-

стеми до якісно іншого стану (Педагогіка вищої школи: Словник-довідник, 2007); вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності (Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (від 07.11.2000 № 522)).

Сутнісними характеристиками освітніх інновацій є зміна, оновлення, створення якісно нового підходу у сфері освіти, використання відомого з іншою метою, що призводить до появи якісно нового, більш ефективного результату.

Таким чином, узагальнюючи зазначене вище, доходимо логічного висновку, що суттєвою відмінністю освітніх інновацій від педагогічних інновацій є рівень узагальнення і розповсюдження інноваційного досвіду.

У педагогічній науці має місце використання поняття – «інноваційний процес», зміст якого В. М. Полонський трактує як мотивований, цілеспрямований і усвідомлений процес зі створення, освоєння, використання і розповсюдження сучасних (або осучаснених) ідей (теорій, методик, технологій тощо), актуальних та адаптованих до даних умов і таких, що відповідають певним критеріям (Полонський В. М., 2007, с.12); Т. І. Туркот розглядає інноваційний процес в освіті як сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов (Туркот Т. І., 2010).

У цілому під інноваційним процесом розуміють комплексну діяльність із створення (розробки), освоєння, використання і поширення нововведень.

Інноваційний потенціал педагога і специфіка інноваційного процесу забезпечують інноваційний розвиток освіти. На важливість такого розвитку освіти вказує В. О. Огнев'юк, зазначаючи, що «поступ суспільства до європейських стандартів життя може відбутися за умови розвинутої освіти, оскільки ефективність сучасного виробництва, впровадження високих технологій та перехід до інноваційного розвитку є неможливим без постійного зростання рівня інтелектуального потенціалу, широкого досту-

пу до набуття якісної освіти». Вчений вважає, що «саме освіта й наука можуть забезпечити інноваційний розвиток суспільства, й у цьому розумінні освіта стає інноваційною, тобто такою, що постійно перебуває в процесі зміни змісту, методів і результатів, відповідно випереджаючи потреби трансформаційного суспільства» (Огнев'юк В. О., 2003, с.7).

У сучасній науковій літературі широко використовується поняття «інноваційна освіта». Як правило, це поняття відображає присутність в освіті певних інновацій.

На думку О. А. Марущенко, доцільним є розмежування поняття «інновації в освіті» і «інноваційна освіта». Для останнього, з точки зору дослідника, недостатнім є той смисл, який вкладається в поняття «інновації в освіті». Інновації в освіті дослідник розуміє як цілеспрямовані зміни, пов'язані з удосконаленням освіти. Однак освіта, зазначає О. А. Марущенко, в будь-якій окремій країні, так або інакше, постійно відчуває на собі певні зміни, які, як правило, завжди цілеспрямовані і зазвичай здійснюються заради вдосконалення. У такому випадку, будь-яку освіту в той чи інший історичний період з повним правом можна назвати інноваційною, в наслідок чого втрачається можливість відображення масштабності і дифузності змін, що відбуваються. Дослідник пропонує називати інноваційною ту освіту, зміни в якій торкаються її устою (мета і загальна спрямованість розвитку, зміст, структура і управління освітою і т.д.), а впроваджені інновації носять дифузний (тобто впроваджуються скрізь), масштабний характер (Марущенко О. А., 2004, с.18-19).

Існують й інші підходи до визначення поняття «інноваційна освіта». Так, О. І. Шапран, враховуючи не тільки сучасні підходи до тлумачення даного поняття, але й до трактування поняття «освіта» в загальній педагогіці, пропонує таке визначення: «Інноваційна освіта – сума систематизованих знань, умінь і навичок, поглядів та переконань, які отримані в процесі інноваційного навчання в навчальному закладі або шляхом самоосвіти» (Шапран, О. І., 2008). О. М. Ігнатович розглядає інноваційну освіту як підготовку до інноваційної діяльності, «засвоєння педагогом спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для створення, прийняття, реалізації і використання педагогічних інновацій» (Ігнато-

вич О. М., 2009, с.48). І. М. Дичківська розглядає інноваційну освіту як «систему ідей, головною метою яких є збереження й розвиток творчого потенціалу людини» (Дичківська І. М., 2004, с.338).

На думку російського дослідника В. І. Слободчикова, інноваційна освіта - це освіта, яка розвиває і сама розвивається. Суть інноваційної освіти, вважає вчений, можна виразити фразою: «Не наздоганяти минуле, а створювати майбутнє». У кращих своїх зразках вона орієнтована не стільки на передачу знань, які постійно застарівають, скільки на оволодіння базовими компетенціями, які дозволяють потім - по мірі необхідності - здобувати знання самостійно. Саме тому така освіта має бути пов'язана з практикою більш тісно, ніж традиційна.

Цей новий образ освіти – освіти розвиваючої, інноваційної - вимагає перегляду наших усталених уявлень про неї. Головне, що освіта не є соціальним тренінгом та окультуренням «сирої», натуральної природи людини, не є її удосконаленням для цілей соціально-виробничого споживання та використання на благо держави. Освіта - це шлях і форма становлення цілісної людини. Сутність і мета нової освіти - це розвиток загальних, природних здібностей людини, освоєння нею універсальних способів діяльності та мислення (Слободчиков В. І. [Електронний ресурс] http://www.abitu.ru/researcher/methodics/nauka/a_1xizkd.html)

Ознаками інноваційної освіти виступають високий професіоналізм та компетенція майбутніх фахівців. О. О. Кіяшко вважає, що «інноваційна освіта» має три цілі: 1) забезпечити високий рівень інтелектуально-особистісного та духовного розвитку студента; 2) створити умови для оволодіння навичками наукових досліджень та виробити відповідний стиль мислення; 3) забезпечити оволодіння методологією нововведень у соціально-економічній та професійній сферах» (Кіяшко О. О., 2001, с.55).

Інноваційна освіта орієнтує особистість не тільки на формування знань, умінь та навичок, але й на розвиток поглядів, переконань, потреб та здібностей студентської молоді. «Характерною рисою освіти інноваційного типу є стимулювання і формування креативного типу мислення, творчого підходу до життя, виховання

певного типу особистості, коли креативність стає особистісною рисою, на основі якої успішно формується морально-духовна система особистості» (Біла книга національної освіти України, 2010, с.56).

В інноваційній освіті, спрямованій на позитивні зміни в особистості студента, формування в нього нових якостей, відповідальності за те, що з ним відбувається сьогодні і за своє майбутнє, впевненості у можливості впливати і змінювати його, використовуються нові методики викладання, нові способи організації занять, збагачений зміст освіти, нові методи оцінювання освітнього результату (Осипова С. І., Паранкевич П. М., 2010, с.158-159).

На основі результатів аналізу наукових джерел щодо тлумачення поняття «інноваційна освіта» можемо зробити висновки, що інноваційна освіта – це освіта яка розвиває і сама розвивається, тобто перебуває у постійному пошуку нових знань, нових способів і нових засобів для вирішення освітніх проблем. Така освіта орієнтована на інтелектуально-духовний, творчий розвиток особистості, створення умов для вироблення інноваційного способу мислення, оволодіння значущими структурними компонентами діяльності. Місія і призначення інноваційної освіти - формування конкурентоздатної людини.

Складовою інноваційної освіти є *інноваційне навчання*. Його розглядають як реакцію системи освіти на перехід суспільства на більш високий ступінь свого розвитку, на зміну цілей освіти.

І. М. Дичківська пропонує таке визначення: «Інноваційне навчання – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна діяльність, яка ґрунтується на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості» (Дичківська І. М., 2004, с. 339). Його покликання готувати не лише «людину, що пізнає», але і «людину, що діє». Причому усі елементи традиційного навчання мають місце в інноваційному, питання полягає лише у визначенні співвідношення репродуктивного і продуктивного, діяльного і творчого.

Останнім часом у науковій літературі набуло поширення поняття «*інноваційна педагогічна технологія*», сутність якого ав-

тори тлумачать як якісно нову сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання й управління, яка привносить суттєві зміни у результат педагогічного процесу (Даниленко Л. І., 2003, с.55); як комплексний, інтегрований процес, що включає суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності та забезпечує результативність нововведення (Попова О. В., 2001, с. 60); цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів (Дичківська І. М., 2004).

Ми дотримуємося визначення «інноваційна педагогічна технологія», яке подає О. І. Шапран. Вчена тлумачить інноваційну педагогічну технологію як таку, що поєднує в собі науково-обґрунтовану систему дій, операцій та процедур, які забезпечують цілеспрямоване й поопераційне впровадження різних видів педагогічних нововведень, що викликають позитивні зміни в традиційному педагогічному процесі, модернізують і трансформують його (Шапран О. І., 2008, с.43).

Сьогодні у науковій літературі широкого розповсюдження набуло поняття «*інноваційне мислення*».

Л. А. Холодкова дає таке визначення цьому феномену: «...інноваційне мислення – найвища ступінь людського пізнання, процесу осягнення протиріч, що виникають у суспільних стосунках, творчого їх вирішення на основі усвідомлення відповідності чи не відповідності нового потребам та інтересам людини (Холодкова Л. А., 2000).

В. П. Делія розглядає інноваційне мислення як творче мислення, що призводить до нових результатів (Делія В. П., 2008, с.82). Дослідник вважає, що інноваційне мислення є продовженням творчого мислення, його найвища ступінь. Обидва типи мислення нерозривно взаємопов'язані, але не тотожні. Інноваційне мислення формується і розвивається на базі творчого і, в свою чергу, не може існувати без нього. Не кожне творче мислення можна назвати інноваційним, однак, все, що притаманне творчому мисленню, лежить в основі інноваційного мислення, хоча і зі своїми особливостями, а саме: із здатністю виходу на

режим створення феномена нового і генерації інновацій духовного порядку, а також знань, що раніше не існували в практиці; з можливістю забезпечення інноваційного процесу і тиражування інновацій; із здатністю до переосмислення стереотипів і догм; з мотивацією не тільки на адаптацію у професійній діяльності, але й на революційність; з розвинутою здібністю самопізнання, саморозвитку та інших форм самореалізації; із здібністю багатфакторного аналізу всієї сукупності інформації і раціонального прийняття рішень.

Автор переконаний, що інноваційне мислення іманентно і потенційно притаманне всім. Воно ґрунтується на людській допитливості, на незадоволенні людини собою та світом, на її альтруїстичній натурі. В цьому і проявляється діалектика взаємооновлення світу і людини, а інноваційне мислення виступає посередником між ними.

Інноваційне мислення як процес включає загальні логічні операції аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення та функціонує на основі єдиних закономірностей і психологічних механізмів. Але в контексті інноваційної діяльності мислення педагога наповнюється специфічним предметним змістом, оскільки завдання, на вирішення яких воно спрямоване, потребують застосування нетрадиційних підходів, творчих методів і прийомів. Тому інноваційне мислення визначається як особливий тип професійного педагогічного мислення, якому притаманні як загальні так і специфічні властивості (Теоретичні і практичні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія, с.219).

На думку дослідників, важливими відмінними ознаками інноваційного мислення педагога є: критичність, креативність, дивергентність, практичність, конструктивність, парадоксальність, конкретність, єдність логічних та інтуїтивних форм, свідомих та несвідомих процесів (Теоретичні і практичні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія, 2012, с.221).

Отже, як зазначає В. Г. Кремень, динаміка мінливого світу вимагає інноваційного мислення. Проникаючи в сутність реалій – соціальних, економічних, освітніх, культурних, інноваційне мислення здійснює зворотний вплив на їх розвиток, у кінцевому підсумку на темп і якість суспільного розвитку, на спосіб

діяльності та поведінку соціального суб'єкта – людини, колективу, співтовариства. В такому контексті постає проблема *інноваційної людини*. Її вирішення сьогодні багато в чому залежить від культурного середовища, суспільного комфорту, особистого добробуту, інноваційної освіти (Кремень В. Г., 2010, с. 233-234).

Російські дослідники Г. І. Герасимов і Л. В. Ілюхіна на основі порівняльного аналізу різних емпіричних описів інноваційної особистості, виділяють такі її риси: потреба у змінах, уміння піти від влади традицій, визначаючи точки розвитку і адекватні їм соціальні механізми; наявність творчих здібностей особистості, творчого мислення; здатність знаходити ідеї і можливості їх оптимальної реалізації; системний і прогностичний підхід до відбору і організації нововведень; здатність орієнтуватися в стані невизначеності і визначати допустиму міру ризику; готовність до подолання постійно виникаючих перешкод; розвинена здатність до рефлексії і самоаналізу (Герасимов Г. И., Ілюхіна Л. В., 1999).

У цих описах у цілому вірно визначена основна характеристика особистості інноваційного типу. Вона не просто повинна володіти здатністю адаптуватися до соціальних умов життя. Її активність має бути націлена на зміну цих умов, вона має бути здатною своїми конкретними справами здійснювати реальний вплив на хід і напрям практичного розвитку тієї або іншої сфери суспільного життя.

Як зазначає В. Г. Кремень, формування людини з інноваційним типом мислення, інноваційним типом культури, готовністю до інноваційного типу діяльності, стане адекватною відповіддю на перехід цивілізації в інноваційний тип розвитку. Лише сформувавши інноваційну особистість, здатну до творення змін і сприйняття змінності, ми зможемо стати конкурентоспроможною нацією (Кремень В. Г., 2010, с.535-536).

Таким чином, постає питання про формування інноваційної культури людини.

Проведений аналіз наукової літератури доводить, що на сьогодні відсутні єдині підходи до визначення головної ознаки інноваційної культури, яку розглядають як рівень професійності, який виявляється у здатності об'єктивно оцінювати нові ідеї, у готовності творчо освоювати і використовувати у своїй роботі все нове, прогресивне (Аматьєва О, Гав-

риш Н, 2002, с. 11-13), як систему цінностей, що відповідають інноваційному розвитку суспільства, держави, регіонів ... організацій і відображають індивідуально-психологічні якості, інші найважливіші соціальні цінності людини, які сприяють формуванню та розвитку інноваційно активної особистості» (Носков В., Кальянов А., Єфросиніна О., 2005, с.71), як сферу духовного життя, що відображає її ціннісну орієнтацію, яку закріплено в мотивах, знаннях, уміннях, навичках, зразках і нормах поведінки, і забезпечує сприйняття нею нових ідей, її готовність і здатність до підтримки й реалізації нововведень у всіх сферах життя (Холодкова Л., 2005, с.10), як складову загальної культури (Козлова О. Г., Миленкова Р. В., 2007, с.22), як процес і продукт інноваційної діяльності, тобто сукупність того, що інноватор створює і як він це створює (Овсянкіна Л., 2005, с.9).

На основі результатів проведеного аналізу наукових джерел ми розглядаємо інноваційну культуру викладача як складову загальної культури, яка включає систему цінностей особистості, сукупність знань, умінь, навичок і норм, що забезпечують інноваційний характер педагогічної діяльності.

Здатність особистості до інновацій виявляється і розвивається у процесі інноваційної діяльності.

Науковці розглядають поняття «*інноваційна діяльність*» у різних аспектах, а саме: за етапами розвитку інноваційних процесів як розроблення, освоєння й використання нововведень (Даниленко Л. І., 2006, Гавриш І. В., 2005 та ін.); як нові ідеї, новий зміст і оновлену технологію (Загвязинський В. І., 1990); як відмову від штампів, вихід за межі нормативної діяльності (Абасов З. О., 2002; Піскарьова І. Є., 2000; Сластьонін В. О., Подимова Л. С., 1997); як вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічного винахідництва, уведення нового в педагогічну практику (Клокар Н. І., 1997, Козлова О. Г., 1999); як експериментальну і пошукову діяльність педагогічних працівників з метою розроблення, експерименту, апробації, впровадження і застосування педагогічних інновацій» (Малихіна В. М., 2005); як діяльність, зорієнтовану на зміну і розвиток оточуючого середовища і самої особистості (Ігнатович О. М., 2009).

Дані визначення свідчать про те, що для інноваційної діяльності педагога характерним є творчий підхід до справи, генерування ідей, проведення експериментальних досліджень, втілення нового у педагогічну практику.

На основі проведеного аналізу сучасних тлумачень поняття «*інноваційна діяльність*» ми розглядаємо інноваційну діяльність вчителя, вихователя, викладача як цілеспрямовану комплексну діяльність, яка складається із сукупності дій і операцій, що відповідають основним етапам інноваційного процесу і спрямовані на вдосконалення навчально-виховного процесу, забезпечення особистісного розвитку вихованця і самого себе.

Отже, на основі теоретичного аналізу наукових джерел визначено тезаурус інноваційної освіти. Розкрито ключову характеристику інноваційної освіти. Інноваційна освіта – це освіта, яка перебуває у постійному пошуку нових знань, нових способів, нових засобів для вирішення освітніх проблем. Така освіта орієнтована на інтелектуально-духовний, творчий розвиток особистості, створення умов для вироблення інноваційного способу мислення, оволодіння значущими структурними компонентами діяльності. Інноваційна освіта є потужним інструментом інноваційного розвитку суспільства, в якому сама освіта стає цінністю, а освіченість – громадянським надбанням. Місія і призначення інноваційної освіти – формування конкурентоздатної людини.

Література

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г.О. Балл [та ін.]; за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України. – К.: Інформ. системи, 2010. – 342 с.
2. Буркова Л. В. Класифікація педагогічних інновацій / Л.В. Буркова // Зміст і технології шкільної освіти: Матеріали звіт. наук. конф. ін-ту педагогіки АПН України, 28-30 березня 2000 року / Редкол.: В.М.Мадзігон, М.І.Бурда, Н.Ф.Федорова та ін. – К., 2000. – С.39 – 40.
3. Герасимов Г. И., Илюхина Л.В. Инновации в образовании: сущность и социальные механизмы / Г.И. Герасимов, Л. В. Илюхина. - Ростов-на-Дону: НМД «Логос», 1999. - 136 с.
4. Даниленко Л. І. Управління процесом здійснення інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти // Післядипломна освіта в Україні. – 2003. - №3. – С.70-74.

5. Делия В. П. Формирование и развитие инновационной образовательной среды гуманитарного вуза: Научное издание. – М.: ООО «ДЕ-ПО», 2008. – 484 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційний компонент у змісті вузівської підготовки педагога. Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. ст. / І.М. Дичківська // Крим. держ. гуманіст. ін-т. – К.:, 2001. – С.136-141
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Ігнатівич О. М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників. Монографія / Олена Михайлівна Ігнатівич.- К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
9. Кіяшко О. О. Інноваційні педагогічні технології підготовки молодших спеціалістів у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації: Дис... канд. пед. наук. – Луганськ, 2001. – 262 с.
10. Козлова О. Г. Підготовка вчителів до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. / Козлова Олена Григорівна. - К., 1999. – 235 с.
11. Козлова О. Г., Миленкова Р. В. Інноваційна культура: сутнісні характеристики: Монографія. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – 140 с.
12. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В.Г. Кремень. – 2-е вид. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.
13. Марущенко О. А. Становление инновационного образования в Украине [Текст] : Дис... канд. социол. наук: 22.00.04 / Марущенко Олег Анатольевич ; Харьковский национальный ун-т им. В. Н. Каразина. - Х., 2004. - 185 л.
14. Носков В. Соціально-психологічні детермінанти інноваційної культури в гуманітарному ВНЗ / В. Носков, А. Кальянов, О. Єфросиніна // Соціальна психологія. – 2005. - №4 (12). – С.69-83.
15. Овсянкіна Л. Інноваційні процеси особистісно орієнтованого навчання у системі вищої освіти / Л. Овсянкіна // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. – № 5. – С. 7–14.
16. Огнев'юк В.О. Інноваційна освіта як фактор інноваційного поступу суспільства / В.О. Огнев'юк // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки». – Х.; Житомир, 2003. - № 598: Філософські проблеми науки, освіти та культури постмодерну. – С. 7
17. Осипова С. И., Паранкевич П. М. Учащийся как субъект успешной учебной деятельности // Личность как субъект инноваций: сборник научных трудов. / Науч. ред. М. В. Волкова – Чебоксары: НИИ педагогики и психологии, 2010. – 200 с.
18. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій : теоретико-прикладний аспект. Науково-методичний посібник / За редакцією Л.Даниленко. - К.: Логос, 2001.- 185 с.
19. Педагогіка вищої школи: Словник – довідник / Упор. О.О. Фунтікова – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2007. – 404 с.
20. Полонский В. М. Инновации в образовании (методологический анализ) // Инновации в образовании. – 2007. – №2. – С. 4-13.; 2007. – №3. – С.4-12.
21. Попова О. В. Розвиток інноваційних процесів у середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах України в ХХ ст.: Дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01. – Х., 2001. – 530 с.
22. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.
23. Самохин В. Ф.. Педагогические инновации в системе профессионального образования: цели и сущность // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. Том.13, Выпуск 36. – 2007
Електронний ресурс <http://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskie-innovatsii-v-sisteme-professionalnogo-obrazovaniya-tseli-i-suschnost>
24. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наук. видання / С.О. Сисоєва, І.В. Соколова / НАПН України. Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих, МОН. Маріупольський держ. гуманітарний ун-т – Київ. Видавничий Дім «ЕКМО», 2010. – 362 с.
25. Слостенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика: Инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова. - М.: ИЧП: «Издательство Магистр», 1997. – 224 с.
26. Слободчиков В. И. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.abitu.ru/researcher/>

methodics/nauka/a_1xizkd.html)

27. Теоретичні і практичні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 284 с.

28. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. – Херсон, 2010. – 608 с.

29. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / за ред. В.Г. Кременя. – К.: Педагогічна думка. – 2008. – 472 с.

30. Холодкова Л. А. Формирование инновационного мышления в системе развивающегося обучения в военном высшем учебном заведе-

нии // Дис. канд. пед. наук. – Санкт-Петербург, 2000. – 219 с.

31. Шапран О. І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів. : Дис... д-ра наук: 13.00.04 / О. І. Шапран; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 2008. – 412 с.

32. Юсуфбекова Н. Р. К проблеме разработки основ педагогической инноватики / Н. Р. Юсуфбекова // Новые исследования в педагогических науках. – М. : ЦСПО РСФСР, 1991. – 91 с.

Людмила КОЗАК

НАУКОВИЙ ТЕЗАУРУС ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано поняття, які розкривають сутність інноваційної освіти: «інновація», «освітня інновація», «педагогічна інновація», «інноваційний процес», «інноваційна освіта», «інноваційне навчання», «інноваційна технологія», «інноваційне мислення», «інноваційна культура», «інноваційна діяльність». Багато з них вже увійшли в ужиток, інші є інноваційними або дискусійними, оскільки задають нове бачення наукового і практичного досвіду. Представлені поняття доповнюють один одного, розкриваючи різні аспекти інноваційної освіти.

Ключові поняття: інновація, педагогічна інновація, освітня інновація, інноваційний процес, інноваційна освіта, інноваційне навчання, інноваційна технологія, інноваційне мислення, інноваційна особистість, інноваційна культура.

Ludmyła Kozak

TEZAURUS NAUKOWY EDUKACJI INNOWACYJNEJ

W artykule przeanalizowano pojęcia, które ujawniają istotę edukacji innowacyjnej: «innowacja», «innowacja pedagogiczna», «edukacja innowacyjna», «proces innowacyjny», «nauczanie innowacyjne», «technologia innowacyjna», «myślenie innowacyjne», «kultura innowacyjna», «działalność innowacyjna». Wiele z ich już weszły do użytku, inne są innowacyjne lub dyskusyjne, ponieważ zadają nową wizję doświadczenia naukowego i praktycznego. Przedstawione pojęcia uzupełniają się wzajemnie, ujawniając różne aspekty edukacji innowacyjnej.

Kluczowe pojęcia: innowacja, innowacja pedagogiczna, oświatowa innowacja, innowacyjny proces, nauczanie innowacyjne, technologia innowacyjna, myślenie innowacyjne, osobistość innowacyjna; kultura innowacyjna, edukacja innowacyjna.

Ludmyła Kozak

SCIENTIFIC THESAURUS of INNOVATIVE EDUCATION

In the article is analysed concepts which expose essence of innovative education: «innovation», «educational innovation», «pedagogical innovation», «innovative process», «innovative education», «innovative studies», «innovative technology», «innovative maintenance», «innovative thought», «innovative culture», «innovative activity». Much from them already entered in everyday life, other are innovative or debatable, as set new vision of scientific and practical experience. The presented concepts complement each other, exposing the different aspects of innovative education.

Key concepts: innovation, pedagogical innovation, educational innovation, innovative process, innovative studies, innovative technology, innovative thought, innovative personality; innovative culture, innovative education.